

förord beklagar Ystads tidigare museichef Håkan Nilsson att det inte går att komma åt Charlottes ”tankar och innersta väsen”, men är detta egentligen möjligt med någon individ ur det förflutna? Poängen med att studera ett enskilt livsöde är för det mesta att individen både fascinerar genom sitt enskilda öde och belyser generella samhällsföreteelser på ett sätt som engagerar en läsare mer än en traditionell historia. Och det är väldigt mycket vi får veta om Charlotte Berlins intressen, talanger och preferenser i denna bok, och på så sätt faktiskt komma närmare hennes tankar och innersta väsen.

Efter Charlotte Berlins död 1916 inleddes arbetet med att skapa ett museum. En inkallad museiexpert från Lund började med att rensa i hennes bohag, så att det som då ansågs sakna ”museikaraktär” såldes. En lång rad föremål från Berlins vardag, som trädgårdsmöbler, sänglinne, dukar och servetter, försvann därmed för alltid från hennes hem. Trotjänarinnan Ingrid Tullbergs rum rensades på möbler eftersom de i museiexpertens ögon var ”tarvliga”, och i rummet där Ingrid levde flera decennier exponerades istället Charlottes samlingar. Inför museiskapandet omskapades på så sätt Charlotte Berlin och hennes hem till något som passade samtiden, vilket bland annat innebar att tjänstefolkets plats i hushållet förminskades. Den museisakkunniges då förment objektiva urval för 100 år sedan ger perspektiv på den debatt om museer, politik och profession som har förts i flera medier hösten 2016. Har det någonsin funnits neutrala museer? Exemplet Charlotte Berlins museum visar att svaret på en sådan fråga är ett självklart Nej. 1916 års museiexpert som i sin samtid bedömdes som neutral och kompetent gjorde urval och kategoriseringar som stämde med den dåtida professionens ideal, men som år 2016 framstår som beklagliga. Vad hade inte Charlottes fullständiga linneskåp kunna säga en nutida forskare, vilken kunskap hade vi inte kunna få om borgerliga kvinnors trädgårdsideal genom en fullständig uppsättning trädgårdsredskap och trädgårdsmöbler, och hur hade inte berättelsen om relationen mellan anställd och arbetsgivare kunnat belysas om Ingrid Tullbergs tillhörigheter funnits kvar. Framtiden kommer

att göra liknande reflektioner kring de val och kategoriseringar som görs på museer idag. Beskrivningar av olika tiders musealiseringar – som den i Ystad 1916 – är därför viktiga och om man skulle önska något mer av den annars så fullmatade boken om Charlotte Berlin är det lite mer diskussioner om de ideal och processer som styrde 1916 års museiskapande.

Men samtliga skribenter hanterar de tidiga museiskaparnas brist på dokumentation och argumentation för sina val. Det nutida museiväsendets ambitioner på området illustreras bland annat av Anna Sandberg, som under 20 år följt renoveringar och ombyggnader i Charlotte Berlins hus. Hon skriver initierat om vad tapetfragment kan berätta, och hur överväganden mellan att exponera originalmaterial, vilket innebär slitage, eller ersättning med nytillverkade kopior, görs.

Bokens titel, *Den högst originella fröken Charlotte Berlin* är ett citat från Berlins egen samtid. Emellertid är den faktiskt missvisande, för den här boken handlar om så mycket mer än om sin huvudperson. Dagens museisakkunniga i Ystad har gjort ett imponerande arbete. Ett perifert personmuseum i en småstad har använt sin huvudperson på ett mycket kreativt sätt och skapat en bok som kan läsas i många sammanhang. Inte minst är den ett bidrag till en historieskrivning där tidigare förbisedda kvinnoöden uppmärksammas. Både individen Charlotte Berlin, och kategorin pianolärarinnan i småstaden, träder fram och tar plats i historien. Fotografen Lucas Göléns bilder är excellenta och bidrar starkt till att ge boken sitt magnifika uttryck.

Karin Gustavsson, Malmö

Maria Zackariasson: *Gemenskapen. Deltagande, identitet och religiositet bland unga i Eumenia*. Molin & Sorgenfrei Förlag, Farsta 2016. 232 s. ISBN 978-91-87515-25-5.

Maria Zackariasson har under en lång följd av år studerat nutida ungdomskulturer i det svenska samhället. Det började med doktorsavhand-

lingen, framlagd i Uppsala 2001, om ungdomars boende och liv i studentkorridorer. År 2006 utgav författaren en undersökning om norska och svenska ungdomars politiska engagemang inom den globala rättviserörelsen.

I den här recenserade boken är huvudfrågeställningen varför ungdomar engagerar sig i en frikyrklig rörelse och vad som påverkar deras fortsatta engagemang inom den. Det är en nutidsstudie gällande kategorin ”unga kristna”. Zackariasson har under åren 2011–2014 intervjuat femton ungdomar i åldern 15–23 år, nio kvinnor och sex män. De var engagerade i olika anonymiserade lokalföreningar i Stockholmsområdet inom den frikyrkliga ungdomsorganisationen Equmenia. Omkring hälften av intervjupersonerna kom från hem som var engagerade inom frikyrkan. Resten kom från hem utan kyrklig förankring. Föräldrarna i dessa hem kunde åtminstone i början visa en tveksamhet till barnens frikyrkliga engagemang. De var rädda för att det rörde sig om en sekt. Inte alla intervjupersoner betraktade sig som kristna eller troende. Detta var heller inget krav från Equmenias sida. Aktivitetsengagemang och personlig kristen tro hängde alltså inte samman, vilket kan verka förvånande för en utomstående.

De ungdomar som inte betecknade sig som troende berättade om detta för andra ungdomar i omgivningen. På livsstilssidan var de studerade ungdomarna mera lika varandra, bland annat genom att de i huvudsak iakttog måttlighet eller avståndstagande från alkohol liksom sex före äktenskapet. De avvek därmed lätt från utomstående ungdomar som de mötte i skolan.

Beteckningen ”gemenskap” har blivit ett huvudord och har fått bilda titeln på boken. Studieobjektet ”unga kristna” sätts i relation till det omgivande svenska storsamhället med tanke inte minst på frågan om demokratisk fostran som aktiviteterna i Equmenia kunde bidra till. Det är intervjupersonernas berättelser om sina erfarenheter, upplevelser och känslor som står i centrum för undersökningen. Ungdomarna ses som aktörer i sina egna liv. De är inte bara mottagare av idéer utan medverkar också till att upprätthålla och förändra dessa.

Den sociala samhörigheten eller gemenska-

pen inom den frikyrkliga gruppen visar sig vara attraherande och grundläggande för att skapa engagemang. Vardagliga sociala handlingar har verkat sammanhållande. Det gäller dessutom läggerverksamhet som förekommit med jämna mellanrum. Där kunde frikyrkoungdomarna få ledaruppdrag som upplevdes som en positiv utmaning. Det var också viktigt att ledningen i form av pastorer och ungdomspastorer, som representanter för de vuxna, inte uppträdde alltför styrande över ungdomarna. En ömsesidig dialog var väsentlig. Öppenhet och en inkluderande inställning var ett viktigt element när utomstående utan tidigare kontakter med frikyrkan mötte gruppen. Den kristna föreställningen om att sprida kärlek var framträdande och uppfattades som något klart positivt oberoende av om man sade sig tro på Gud eller inte. Betydelsen av den gyllene regeln var alla ungdomarna ense om. Några uppenbara skillnader som grundar sig på kön har författaren inte kunnat påvisa.

Som läsare slås man av hur olikartade och till och med motsägande som svaren från olika intervjupersoner är. Det komplicerar författarens analys av tänkbara förklaringar. Boken är både påtagligt empirisk genom många och långa intervjuцитat och klart analytisk i relation till det insamlade materialet. På det teoretiska planet finns det många hänvisningar till och jämförelser med i första hand sociologisk och religionssociologisk litteratur som tillämpas på ett konstruktivt sätt. Boken avslutas med ett utförligt person- och sakregister.

Anders Gustavsson, Oslo University, Henån

Eva Helen Ulvros: *Kvinnors röster. Livsöden från det moderna Sveriges framväxt*. Historiska Media, Lund 2016. 319 s. ISBN 978-91-7545-324-8.

Eva Helen Ulvros presenterar i denna bok berättelser om tretton kvinnors liv. Berättelserna, presenterade i var sitt kapitel, är grupperade kronologiskt i tre avdelningar: först fem skildringar som avser kvinnoöden från sent 1700-tal